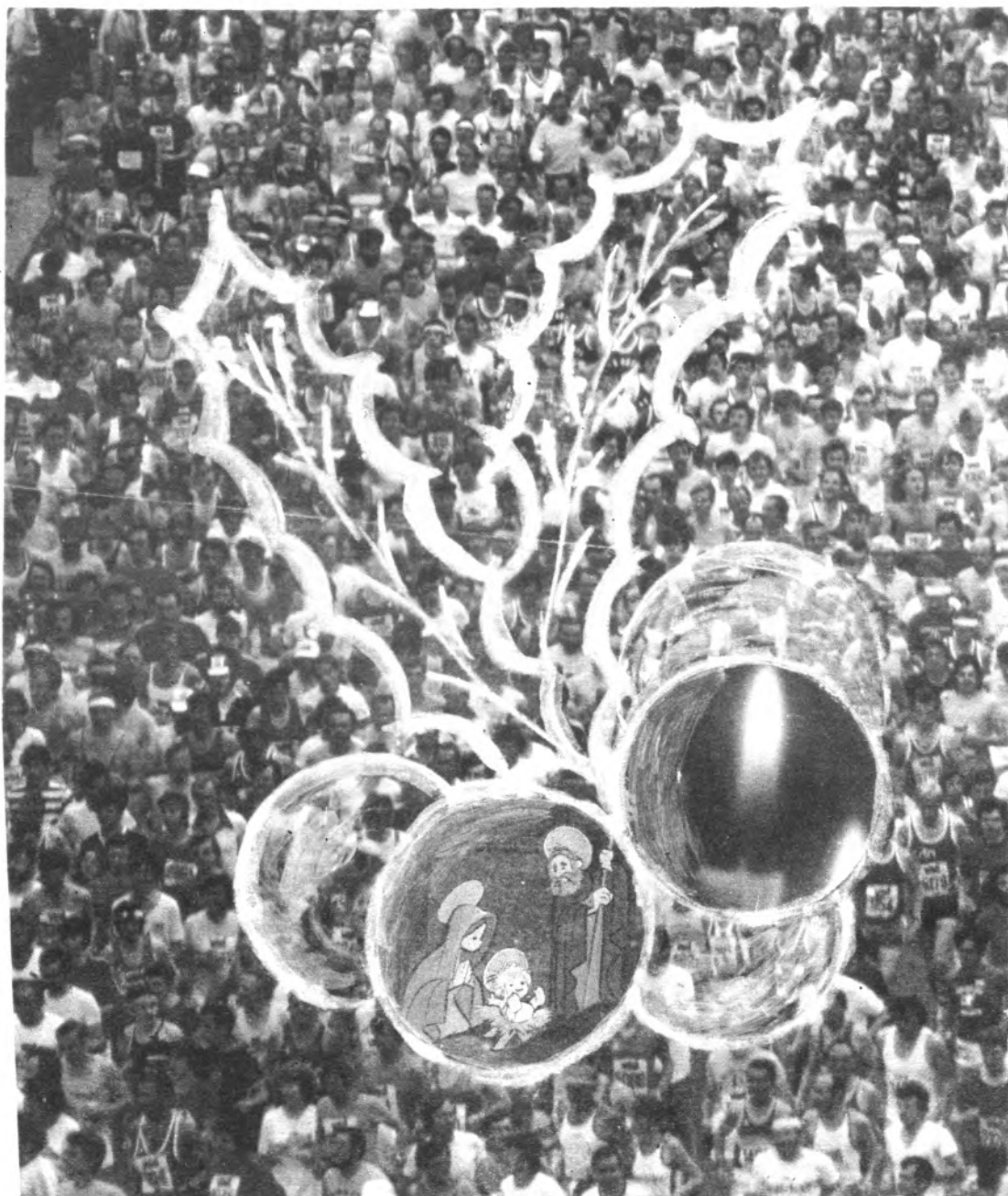

Nº 108

CAPDEPERA - CALA RAJADA

DESEMBRE 1989

pau i bé

PORTALET

EL RESSO

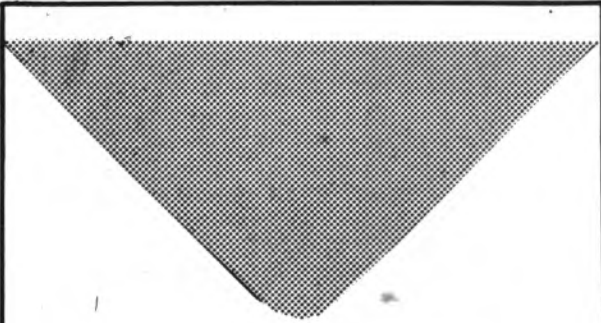
Diu en Pep Terrasa a un article sobre la Mare de Déu de l'Esperança que publicam a les nostres pàgines: "La festa de la Mare de Déu de l'Esperança conserva tot l'encant de la festa arrelada i tradicional; una tradició secular plena de ressonàncies històriques: el Castell, la Verge, les lluites per la supervivència. Una vegada a l'any, el devuit de desembre, aquests símbols culturals recobren sentit i ens retrobam amb la nostra història".

Això és així. No necessitaria cap més explicació. És el propi poble, amb la seva actitud, amb la seva presència i amb la seva participació, qui fa que la festa esdevengui, com en cap altre celebració durant tot l'any, quelcom autèntic, sincer, sentit.

Davant aquesta manifestació popular, alguns polítics reaccionen com ho solen fer quan les coses escapen del seu control: maniobrant obstructivament, creant confusió, reclamant protagonisme. Podem donar noms i llinatges i aportar proves. Sols l'excessiu sentit del respecte que aquesta publicació ha vengut demostrant durant tota la seva trajectòria ens impedeix de senyalar amb el dit aquells qui en lloc de connectar amb els seus representats caminen per camins subterranis, com la xarxa de clavegueram.

Hi ha un sector de l'Ajuntament que considera qualsevol crítica com una afronta personal. A l'altre sector, el que considera la crítica com un dret legítim, li donam dos consells desinteressats: la festa de l'Esperança és l'autèntica festa del Castell, durant la qual es podrien commemorar totes les efemèrides referides al monument; l'Esperança és una festa del poble, digui el que digui el calendari laboral.

Per què les decisions institucionals i el sentir popular no es donen la mà, encara que no sigui més que per una vegada?

AQUEST NÚMERO L'HEM FET:

Joan Nebot
 Mari-Germa Melis
 Joana Colom
 Maria Vives
 Pep Terrassa
 Llucià Sirer
 Mª Antònia Nadal
 Jaume Fuster
 Ani Muñoz
 Antoni Amorós
 Gabriel Torres
 Antònia Vila
 Gabriel Flaquer
 Antònia Garcia

BOLLETÍ DE L'OBRA
 CULTURAL BALEAR

Capdepera - Cala Rajada

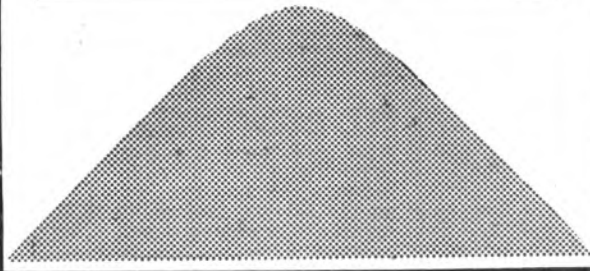
DESEMBRE 1989

Via Joan Carles I, s/n
 Capdepera

Dipòsit Legal: 197/80

Imprimeix:
 APOSTOL Y CIVILIZADOR, Petra

Els articles publicats en aquesta
 revista expressen únicament
 l'opinió dels seus autors

NOU Quan al voltant de les festes nadalenques aprofitam, una vegada més, per desitjar-vos tota la sort de món de cara a l'any que hem de començar, recordam també que amb l'any que acaba "Cap Vermell" arriba al seu novè aniversari. Entre l'esperança d'una Europa de l'est que retroba els camins de la llibertat i la preocupació per la situació de molts de països, especialment a Centreamèrica, aquesta modesta publicació renova el seu compromís de seguir-vos contant la petita història local durant dotze mesos més. Pau i bé en els cors dels homes i prosperitat per a les vostres llars, és el que us desitjam.

PSOE Els socialistes locals, amt tota la raó del món, se'ns queixaren de les dades dels resultats electorals, publicades en el nostre número anterior. Els mancaven molts de vots. L'explicació és simple: quan recollirem la fotocòpia de les actes electorals, a l'Ajuntament, en quedà una corresponent a una taula del Teatre, evidentment per descuid. En aquest número publicam un segon estudi d'aquell afer, amb les dades corregides. I seguint amb el PSOE, hem de deixar constància de la seva (re)incorporació a les tasques del govern municipal. Antoni Muntaner a Hisenda i Ferran Peñalver a Policia, són el resultat visible d'aquest negoci. Evidentment, en política tot és relatiu.

CURSOS Segueixen desenvolupant-se els distints cursos municipals, tant els ocupacionals com els tallers, escoles de música, etc. Hem de dir, però, que les "estrelles" són els de manteniment per a dones i el de ball de saló. D'aquesta última especialitat, i a la vista de les peticions, ja es pensa en organitzar-ne un segon curs que començaria el mes de febrer.

HOMENATGE El 26 de novembre, confirmant el que havíem anunciat, tengué lloc l'homenatge a mestre Bartomeu Massanet, en el qual s'aprofità per presentar el qui serà a partir d'ara nou director de la Banda de Música, Enric Pastor. A les nostres converses i a altres seccions en trobareu una referència extensa a aquest assumpte. Tot anà de lo millor.

AMBIENT. Si entre setmana les coses estan més o manco tranquiles, els caps de setmana se solen encaletir. No direm que anar pel carrer sigui una temeritat, però no resulta gens agradable trobar-te pel carrer amb autèntiques batalles campals, com succeí per exemple el passat dia 8, davant la Residència de Cala Rajada. I no diguem res de les conseqüències que l'excés d'alcohol provoquen entre els conductors, sobretot els més joves. Per altra part, tres veïns del poble han estat detinguts aquests dies per presumpte possessió de drogues. Sense voler caure en judicis apocalíptics, sí que s'ha de reconèixer que la situació és preocupant. Ara ve Nadal, menjarem torró...

OBRES Segueixen aixecats molts de carrers de Cala Rajada. Segueixen les obres de la depuradora. Hi ha obra moguda a Son Moll per arreglar el torrent. També arreglen els torrents de Sa Mesquida i Canyamel. A la zona de Sa Pedruscada i N'Aguit també tenen enlaire la carretera. Han asfaltat de bell nou la carretera del Far (mal assumpte, paraula).

HORT No era broma, no. Les màquines ja se n'han duit la casa de l'hort de Ca'n March. D'aquí a uns mesos aquella zona comptarà amb una nova mola de formigó, una més, i els ecologistes conversos (és a dir, els hotelers) parlaran una altra vegada de la necessitat de preservar les zones que encara ens queden sense edificar, etc. etc.

L'ESPERANCA Ja se'n parla en el Portalet, l'Esperança és una de les festes més autèntiques i sentides del poble de Capdepera. La gent hi participa sense necessitat de reclams, i enguany ho ha fet més que mai. La mà conductora de Joana Colom, Antònia Juan, Bàrbara Flaquer i tants d'altres, ha impulsat un programa atractivament senzill i senzillament atractiu. En l'aspecte religiós, els actes foren els tradicionals: Completes, Ofici, Processó. No ens agradaren les ofrenes en castellà de les Completes, un celebració tan gabellina no necessita manllevar una altra llengua per parlar amb la seva Patrona. Quant als demés actes, citem: Ginkama nocturna (gran participació i animació, sense problemes), ginkama infantil (molt original, amb un desenllaç un xic lent, positiva en qualsevol cas), ballada popular i torrada (excel·lent), concert de Francisca Alomar i Ignaci Furió (organitzat per Joventuts Musicals, molt bon programa i millor interpretació), concert de la Coral S'alzinar (nadales de sempre amb molta de concurrència). Del concurs de pintura vos ne parlem més envant. En voleu més?

CONCURS El de pintura que organitza l'Ajuntament ha arribat a la quarta edició, i s'ha fallat un any més amb motiu de la festa de l'Esperança. Tothom coincideix en senyalar que el nivell dels concursants ha estat més alt que mai, i aquest n'és el resultat:

- 1.- Pere Reus. Sense títol. 200.000 ₧
- 2.- Colau Vives. La crucifixió rosada. 100.000 ₧
- 3.- Glòria Gomila. Sense títol. 75.000 ₧

Pintor local: Bàrbara Sirer. Pomes. 75.000 ₧

CAP VERMELL

CARTES A

A la vista d'aquesta informació publicada al "Diario de Mallorca", amb data del 23.11.89, i un cop passades les festes de l'Esperança sense veure cap cartell ni sentir menció alguna del fet, ens posarem en contacte amb la Fundació Pública de les Balears per a la Música, aclarint que no s'havia fet cap tipus de gestió. Cal fer una sèria advertència, perquè són ja un seguit d'informacions falses, indignes de ser publicades a un mitjà de comunicació d'àmbit interinsular i que sols reflexen la baixa qualitat professional i humana que s'amaga rera les sigles R.M.

I com que desconeixem l'autor dels escrits, encara que intuïm cinèfilament qui és, nosaltres sí signarem l'escrit i ben segur que són molts més els qui el signarien si tenien oportunitat de fer-ho.

Ara bé, si parlem de Simfònica, recordau la data del 14 de març i el nom de Joventuts Musicals de Capdepera.

Signen: Catalina Alzina, Pere Cortada, Berta Liesegang, Maria Antich, Jaume Fuster, Mª Teresa Flaquer Villiger, E-lionor Gómez-Quintero, Maria Antònia Gomis, Ana Maria Muñoz, Carme Mut.

La Orquestra Simfònica de les Balears actuarà en Capdepera
23-11-89

R.M.

CAPDEPERA. - El próximo dieciocho de diciembre se celebra la fiesta patronal de la Virgen del Castillo, *La Mare de Déu de l'Esperança*. Durante los nueve domingos anteriores se celebra, en la Capilla del recinto amurallado, la novena dedicada a la Virgen con la intervención de diferentes y selectos oradores.

En esta ocasión, y debido a que es fiesta laboral, tal vez no tenga el relieve que tuvo en años pasados. Se contará con la actuación de la Orquestra Simfònica de les Balears, siguiendo con su periplo de intervenciones a lo largo de la isla. Las gestiones a tal efecto ya se están realizando y podrían culminar con la actuación el día 17 de diciembre, en el capilla del Castillo o en la Iglesia parroquial de San Bartolomé, toda vez que el nuevo escenario de actuaciones musicales que se ha habilitado ya que los salones del Centro Parroquial, frente a Ca Ses Monges no reúne el espacio ni la acústica suficiente para albergar a la Orquestra Simfònica.

opinió

LES ELECCIONS GENERALS DEL 29-0

Les Eleccions Generals del 29-0 presentaren, a nivell local, ben poques novetats; els guanyadors han estat els dos partits més poderosos a nivell nacional; ambdós s'han repartit el 80% dels vots (50% PSOE i 30% PP)

<u>PARTITS</u>	<u>1986</u>	<u>1989</u>	
P.P. (A.P.)	687	808	(+121)
P.S.O.E.	1.385	1.350	(-35)
C.D.S.	236	277	(+41)
P.R.D. (U.M.)	243	--	
I.U.	124	140	(+16)
P.S.M.	34	26	(-8)
LLISTA VERDA	--	54	

Com podeu observar, el més destacable és l'augment del PP, amb 121 nous votants, recollits del desaparegut PRD (UM). Els altres partits es mantenen més o menys estabilitzats, destacant l'aparició, per primera vegada, d'un grup de verds que han votat la progressista i ecologista Llista Verda.

Si comparem aquests resultats amb els que donaren les darreres eleccions municipals i europees, observem que en un període de tres anys ofereixen, segons el tipus d'elecció, unes diferències ben clares.

<u>PARTITS</u>	<u>MUNICIPALS JUNY 1987</u>	<u>EUROPEES JUNY 1989</u>
P.P. (A.P.)	290	372
P.S.O.E.	695	905
C.D.S.	589	186
U.M.	900	-
I.U.	233	67

A aquestes dades es pot veure clar com un partit regionalista com UM, ben arrelat al poble i amb uns pobres resultats a les Generals de 1982 i 1986, era capaç a les Locals de 1983 i 1987 d'aconseguir el control del poder municipal gràcies als vots d'una part important dels votants del PP i el PSOE. Cal remarcar que les oscil·lacions del vot es produeixen en un període de temps mínim, quatre anys, la qual cosa significa que darrera d'aquests canvis hi ha gent indecisa i insatisfeta amb les opcions polítiques que representen els partits majoritaris.

Així, doncs, un alt percentatge -entorn del 50%- dels votants de PP i PSOE no es mostren gaire decidits a l'hora de votar. Es tracta d'un vot clarament condicionat pel tipus d'eleccions de què es tracti. I també queda clar que ambdós partits disposen d'unes febles i poc influents agrupacions locals, com es manifesta a les Eleccions Municipals, on sols recullen aquella part de l'electorat més incondicional.

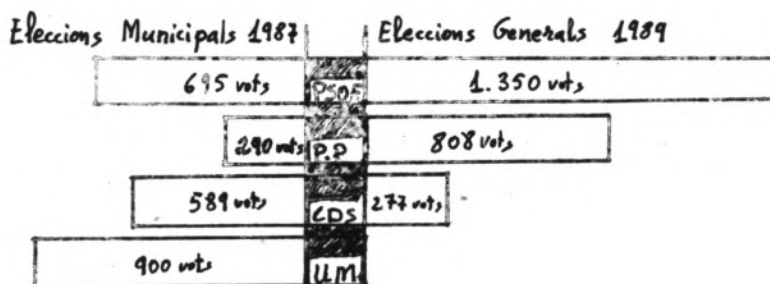
Què és el que pot provocar aquesta bipolarització en totes les Eleccions Generals? Sembla que és, en certa manera, el signe dels temps, puix que a gairebé tots els països occidentals també es dona aquest fenomen. Per altra part, els partits majoritaris plantegen les seves estratègies propagandístiques com un dilema entre dues opcions, on el ciutadà indecís (la majoria) es troba entre l'espasa i la paret i acaba decidint-se pel partit que considera menys dolent. Contra aquesta estratègia electoral hi tenen molt poc a fer aquells partits (regionalistes, nacionalistes, centristes, verds, etc.) que cerquen els vots dels indecisos i dels crítics, ja que tothom és conscient que els qui tallen el bacallà, a nivell nacional i autonòmic, són el PSOE i el PP, i duits per una mentalitat absolutament pragmàtica i a l'ensem tan arrelada dins la societat, tothom vol ésser del partit guanyador.

L'estratègia electoral que els dos partits majoritaris han emprat el 29 d'octubre se repeteix a les eleccions autonòmiques, puix que ambdós s'engreixen anul·lant els demés i distorsionant el pluralisme real de la societat. A les eleccions gallegues ha succeït el mateix.

A totes aquestes argumentacions hi podríem afegir el carisma d'un líder com Felipe González, el qual conserva una poderosa atracció entre el nombrós electorat local originari de la Península. Em sembla que Felipe González s'ha convertit en el simbòlic vincle sentimental que els uneix amb la terra d'origen, ja sigui Andalusia ja sigui Extremadura. Això explicaria el per què molts de votants d'origen peninsular de Vila Roja s'abstenen a les Eleccions Municipals.

Un altre factor a considerar és el de la desconcertant trajectòria política d'UM, un partit que no ha sabut articular-se políticament ni definir la seva ideologia i el seu projecte. Altrament, sempre ha semblat trobar-se en mans del PP. Actualment dona la impressió d'un partit quasi defet.

I encara una altra consideració: la inconsistència del projecte polític del CDS, un partit que tampoc ha sabut aprofitar la seva oportunitat, és a dir, la desmembració d'UM, per tal de conso-

lidar-se com a la tercera força política de les Illes. Fruit d'aquesta incapacitat és la crisi que actualment patix.

Per tot això cal esperar nous plantejaments polítics i noves estratègies dins aquest espai electoral que s'anomena de centre, ja que, malgrat tot, és la clau de les properes eleccions locals i autonòmiques.

Nota: Les dades de les eleccions del 29-0 estan recollides del diari "Última Hora" del dia 30.10.89.

Punyides

- Qualcú de l'Ajuntament s'ha dignat mirar la carretera de l'Agulla, lo ben asfaltada que està? No sé com no els cau la cara de vergonya, tenir un carrer tan important en aquestes condicions!

- Cala Rajada és un oi, no es pot passar per lloc algun. Però siguem positius, aquest mes de Nadal: Cala Rajada serà el primer poble de Mallorca que entre síquia i síquia tindrà il·luminació nadalenca encesa.

- Com que no hi ha bastants d'accidents, el MOPU ha decidit augmentar la velocitat màxima permesa a la carretera 715, entre Artà i Capdepera, passant de 90 a 100 quilòmetres. Si abans es circulava a 130 quilòmetres per hora, ara s'anirà a 160.

- Ja era hora! Jo ja creia que no se'n recordaven de nosaltres i que mai senyalitzarien la via Joan Carles I.

- Per cert, els quatre bàmbols que per la dita via Joan Carles I circulam a 70, tal i com està manat, observam astorats com ens passen el ca i el moix. I els "vespinos" no en parlem.

- Recordau quan va sortir el primer número de "Cap Vermell"? Doncs aquest mes complim nou anys. I que n'han passades de coses durant aquest temps!

- Quan jo sigui batle copiaré una cosa d'aquest ajuntament d'ara: el curs de manteniment femení que es fa enguany. Sabeu que s'ho passen de bé i que van de revolucionades les nostres dones!

- És massa això de les ginkames nocturnes. Quina manera més sana de divertir-se! Visca l'Esperança'89!

- En temps de Nadal, l'Església fa molta festa i té molta feina. Si ens sentim cristians no donem més maldecaps als representants de l'Església.

- Que passeu bones festes i mengeu molt de torró. Jo al manco confii atapeir-me bé. Per molts d'anys!

DURANT EL MES DE NOVEMBRE...

Han nascut:

Llúcia Panadero Krojby,
de Benet i Charlotte.
Josep Manuel Ferrer Meckenbroich,
de Josep i Tanja Gabriele.
Joan Antoni Crespo Fuster,
de Leonci Joan i Francisca del Carme.
Alexandre Macarro Ferrer,
de Francesc i Antònia.

S'han casat:

Jesús González Gallego
amb Maria Rosa Pérez González.
Albert Herrero Tejerina
amb Maria del Roser García Lobatón.
Orland Ricard Lusso
amb Maria del Carme Rodrigo Pérez.

Han mort:

Maria Magdalena Garau Terrassa
Maria Terrassa Obrador
Climent Terrassa Vaquer
Catalina Ferriol Genovart
Antoni Sánchez Alvarez
Henricus Emmanuel Van der Bom
Antoni Sureda Flaquer
Isabel Yern Ferrer

homenatge

A MESTRE BARTOMEU MASSANET

CAPDEPERA, 26 NOVEMBRE 1989

Me demanares si volia dir quatre paraules en el transcurs d'aquest homenatge. I he de dir d'entrada que no m'agraden els homenatges, pel que tenen de dramàtic. És com dir-li a l'homenatjat que ja ha arribat a la fita, que ja ho ha donat tot. Preferesc dir que he agafat la tasca de posar paraules a un esforç: el d'en Tomeu.

Si per un costat m'il.lusionà la idea, per l'altre em vaig sentir acovardit davant el repte. Perquè és un repte per mi parlar d'en Tomeu, al menys d'una manera objectiva. És molt difícil ser objectiu quan hi ha pel mig una estimació. Una estimació profunda i sòlida, que va més lluny del sentiment de parentesc o d'amistat. És la nostra una relació afectiva que va unir, com en una comunió de sofriments, les nostres adolescències sota la dramàtica conjunció de la Guerra Civil.

Però, malgrat el lligam d'aquest cordó umbilical, vaig engrescar-me amb la idea de vessar el meu cabal de paraules sobre la personalitat d'en Tomeu i vaig acceptar el repte. I vaig acceptar-lo també perquè me preocupa l'esdevenir de la Banda de Música que, al cap i a la fi, és la culminació de la seva obra.

Però, en primer lloc, donem una ullada cap enrera.

En Tomeu, tal i com el guard dins els records de la infantesa, era un al.lot pucer i ja jugava amb el moviment vibratori dels

cossos. Era un al.lot pucer i ja el fascinaven els sons i qualsevol estri li servia de caixa de ressonàncies per anar marcant el ritme. Era un al.lot pucer i ja copsava la cadència d'un to, la melodia d'un crit o l'harmonia d'un acord. I era també un al.lot pucer quan va aprendre el que era sofrir. Perquè hi ha sofriment en el calfred d'un anhel, en l'enramada d'un desig que surt del fonal del propi ésser i no se pot satisfer. I ell, sobretot, volia estudiar solfeig, però eren adverses les circumstàncies i escassos els recursos econòmics. El seu afany topava sempre amb l'envescat de la carestia.

La misèria de la guerra trencava moltes vocacions, no hi havia tuties.

I ell, en Tomeu, en tenia fretura de les solfes. Una necessitat gairebé còsmica, vital, en tenia. Intuïa, possiblement d'una manera abstracta, que solament mitjançant les solfes podria realitzar-se com a home i com a músic.

Ara, aquesta fretura que, amb l'abundor d'avui, ens sembla surrealisme pur, aleshores era una dura i angoixosa realitat.

Per fi, ja un jovenel.lo, amb molts d'equilibris i sacrificis, aconseguí les primeres lliçons. I amb aquelles primeres notes, amb aquelles primeres escales, afloraren les primeres esperances, els primers batecs, les primeres il.lusions que marcarien, d'una manera irreversible, tota la trajectòria del seu viure.

El primer mestre fou el "Cego" Ferrer i les lliçons purament artesanals, d'oïda. Li ensenyà sobretot a distingir les notes segons el seu to. Però fou l'amo en Francisco Ferrer el qui l'introduí en el món fascinant del pentagrama, a conèixer tots els símbols de l'escriptura musical i la seva lectura. Semblava mentida que aquelles taquetes negres damunt cinc retxes poguessin tenir tanta màgia. "Per la seva posició en el pentagrama en sabem el to, i per la seva forma en coneixem la durada", li repetia mestre Francisco. En Tomeu escoltava. En Tomeu obria els ulls com a platets sota la llum bellugadissa de l'espelma. I a Tomeu se li eixamplava el cor en cada descoberta. Tot ell s'estremia amb l'enrampada d'una emoció desconeguda i esperada.

Més tard, mestre Miquel "Pil.litu" li ensenyà a tocar el primer instrument: un baix vell i mastegat que sonava com un corn però que a Tomeu li semblava música celestial. Bufava, en Tomeu, amb l'empenta que dona la joventut i l'ardor de la vocació, i ni ell ni el baix no n'estaven mai associats de bufades.

Amb els anys, mestre Miquel li va transmetre l'essència d'aquella curolla seva de fer feina per al poble mitjançant l'ensenyament de la música i per injectar saba nova a la Banda.

I ara deixaré de parlar en clau de passat.

No faré un judici sobre la capacitat ni sobre la qualitat musical d'en Tomeu. Per dues raons: la meva entesa en la matèria és mínima i perquè no crec que avui, aquí, aquest acte de respecte i reconeixement de mèrits se faci en honor del músic sinó de l'home que a través de la música ha sabut vessar sobre els altres el seu cabal d'esforç i d'entrega al servei d'una causa, causa musical en el seu cas.

I des d'aquest cantell o vessant si que puc i vull judicar, perquè sóc dels qui creuen que la intel·ligència d'una persona no es mesura pel munt de coneixements adquirits ni per la quantitat de saviesa emmagatzemada, sinó per la capacitat que té aquesta persona de posar aquests coneixements i aquesta saviesa al servei de la comunitat. I més encomiable és encara si, com en Tomeu, ho fa d'una manera desinteressada i altruista. I aquesta capacitat ningú no li pot negar a Tomeu. Seria absurd negar l'evidència. Aquí mateix, amb tota aquesta joventut encarrilada per les tresqueres musicals, en tenim la prova més evident. Ells, més que no jo, en saben de l'esforç, de l'entrega, de la il·lusió, de les hores passades sembrant unes llavors fecundes que en ells floreixen i en ells i per ells donaran els fruits.

Quan vaig començar a escriure aquest homenatge me feia un munt de preguntes que no sabia com contestar. Des d'aquest present de la Banda, me deia, que sembla esplendorós, mirem el futur. I era per a aquest futur que no trobava respostes ni esvorancs per a l'esperança. Com, quan i qui, me preguntava, empunyarà el timó de la Banda quan en Tomeu, per cansament o per

aquest esgotament que donen els anys, se senti incapacitat per seguir la singladura?

I per allunyar de mi tanta reflexió i tanta cabòria vaig dir-me a mi mateix: Poderós cavaller és don diner. Amb diners se trobarà un director, amb diners se trobarà un professor per seguir fent músics joves, amb diners...

I en lloc d'escapolir-me del tema em ficava més dins ell. Perquè en Tomeu, continuava jo pensant, més que el professor saberut, més que el director omnipotent, més que el sembrador cultural caparrut, ha estat, és encara, l'ànima mater d'aquesta Banda que tenim aquí. La trajectòria vocacional i humana, la voluntat d'esforç, la capacitat de sacrifici, la manera obstinada, persistent i ferma, generosa i altruista que ha tengut en Tomeu de fer poble no les creen els diners.

I quan així pensava vengué en Tomeu a ferme saber que se retirava, que deixava el timó.

"Me sent bé -me digué- però són molts d'anys de lluita, d'esforç, d'enfrontaments. I me sent cansat. En tenc un gran sentiment de deixar-ho, ho pots creure -i els ulls li espirejaven- però vull viure tranquil els anys que me queden. N'Enric Pastor ha acceptat de fer-se càrrec de la direcció de la Banda. Ell és un bon professional. Jo no. Ell ha seguit la transformació gradual de la música, viu de prop la seva evolució, està al dia de tots els avanços. Jo no. Crec que ho deix en bones mans".

Seguí parlant de les qualitats professionals i humanes del nou director i de la sort, més per a la Banda que no per a Pastor, que havia tengut de trobar un bon seguidor dels seus passos. Les paraules i els elogis li sortien a bolics.

Però jo, més enllà de les paraules, més enllà del seu significat, llegia el rerafons, la partitura secreta que llambrejava en el gest, en el posat bellugadís, en la cadència de la veu, en la humitat de la mirada... I vaig copsar tot el dolor de l'home madur que ha de fer renúncia del que més estima, i me va parèixer que encara veia l'al·lot pucer quan sofria perquè volia estudiar solfa i no podia.

I -per què no dir-ho?- també vaig plorar. En aquell moment l'hauria abraçat per fondre el dolor meu amb el dolor seu, perquè solament una abraçada pot donar conhort quan les paraules perden el seu valor.

I per acabar voldria donar la benvinguda al nou director i desitjar-li, a ell i a la Banda, mar plana i vent favorable per dur a bon port la singladura que avui comencen junts, i també voldria que aquestes paraules meves quedassin no com a homenatge sinó com a testimoni de l'afecte, l'estimació i el reconeixement públic a la manera generosa i continuada que ha tengut en Tomeu de contribuir a la cultura de Capdepera.

CONVERSES

Anunciàvem el mes passat que mestre Bartomeu Massanet deixava la Banda de Música. Encara que quelcom es sabia, aquella fou una notícia que no deixà de sorprendre'ns. El director semblava, i sembla, tenir prou corda com per aguantar molts d'anys més, sobretot ara que la seva obra donava fruits evidents i la tasca pareixia menys feixuga. Sigui com sigui, el procés de canvi de batuta a la Banda és un fet, després de l'homenatge del passat 26 de novembre, en el transcurs del qual es produí el rellevament. Bona part dels horitzons que ara s'obrin a l'esmentada formació musical són els que Bartomeu Massanet ha obert amb una feina de molts d'anys. Quan encara, possiblement, no hagi pogut pair la nova situació ni les emocions viscudes amb motiu del dit homenatge, conversam amb el qui durant trenta-vuit anys s'ha entossudit en mantenir encesa la flama de la Banda, això és, de la música gabellina.

SUPOSAM QUE ARA ESTAS MÉS DESCANSAT...

Sí, clar. Ara faig el que vull, encara que he d'assistir a cada assaig.

EL NOU DIRECTOR HO VOL AIXÍ

Sí. Un dimarts que no hi vaig anar li digué al president que si a l'hora de començar l'assaig jo no hi era, ell, el president, tenia l'obligació de venir a cercar-me. Així està la cosa.

QUANTS D'ANYS FA QUE ETS EL DIRECTOR DE LA BANDA?

Trenta-vuit. El març passat va fer cinquanta anys que vaig entrar a la Banda.

CINQUANTA ANYS SÓN GAIREBÉ TOTA UNA VIDA. NO CREUS QUE SÓN MASSA ANYS DE DEICACIÓ A UNA VOCACIÓ QUE NO DONA PER VIURE?

Somada de gust no pesa, diuen. Jo volia, sobretot, ser músic, i l'única manera que llavors hi havia era essent militar. No fou possible i me llicenciaren. Supòs que va esser aquest desengany el que m'estimulà a ficar-me de ple dins la Banda d'aquí.

CREUS QUE, D'HAVER SEGUIT COM A MÚSIC MILITAR, AVUI TENDRIES, COM TENS ARA, UNA OBRA FETA?

Cara al poble, no. Però hauria viscut de la música, que era el que jo volia. I hauria estat feliç essent músic professional.

MIREM-HO DES D'UNA ALTRA PERSPECTIVA, PERQUÈ TOT TÉ LA SEVA CARA I LA SEVA CREU. L'HOMENATGE DEL DIA 26 ÉS LA CARA D'UNA MONEDA IMPOSSIBLE PER A UN MÚSIC MILITAR I PROFESSIONAL. SUPÒS QUE ESTAS CONTENT DE LA RESPOSTA DEL POBLE A LA CRIDA DE L'HOMENATGE...

Molt. No m'he sentit mai mereixedor de tant i per això més em va sorprendre l'assistència massiva de la gent. Em vengué molt de nou tot. No tenc paraules per expressar tot el que vaig sentir i que sent encara.

QUE ES EL QUE MÉS T'EMOCIONA?

Tot. Però, sobretot, hi va haver una cosa que...

QUINA COSA? O NO HO PODEM SABER?

Sí. Quan vaig pujar per dirigir la Rondalla i vaig mirar... jo no sabia qui hi havia i vaig veure l'estesa de gent, sobretot dones que, algunes d'elles, devia fer una pila d'anys, molts, que no havien agafat l'instrument. Això m'emocionà molt, tant que no vaig saber ni quina peça hi havia sobre l'atril. Només vaig veure un tres per quatre i així vaig donar l'entrada. Va passar una bona estona abans d'adonar-me de quina peça tocàvem. Durant la vetllada tot m'emocionà, però la voluntat d'aquelles dones em deixà sense alè. No sabia què veia ni on em trobava ni què hi feia jo allà a dalt. Amb una paraula, estava en els llimbs.

TAMBE HI ESTAVES EN ELS LLIMBS QUAN DIRIGIRES "GABELLINS"?

També m'impressionà fort la dedicatòria d'en Pastor. Jo no esperava que ell parlàs. Que te dediquin una obra sempre és emocionant i més quan duu un títol tan nostre: "Gabellins". És una obra escrita expressament per a mi i això és doblement emotiu. De veres que no sabia per on tirava. Les fulles de la partitura no se me giraven o se giraven de dues en dues. Sort que, aquesta obra, l'havíem assajat abans de

parlar-se de l'homenatge i la coneixia un poc, i així vaig tirar endavant, perquè si no...

En Bartomeu Massanet seguirà vinculat a la Banda, a la seva Banda, però no hi ha dubte que ara es tanca una etapa i se n'obri una altra. Els homes passen i queden les seves obres. El Centre Cultural Banda de Música de Capdepera és una obra de la que en Bartomeu n'és el principal artífex. I aquesta és una fita indefugible de la que es parlarà quan la història reculli la segona meitat del segle XX a Capdepera.

Ens referíem abans a la nova etapa que comença ara per a la Banda de Música de Capdepera, amb el rellevament de director. N'Enric Pastor en serà ara el responsable. Però, qui és n'Enric Pastor? D'on vé? Quina és la seva trajectòria? Com ha arribat a Capdepera? Quins són els seus projectes? Ells mateix ens ho explicarà.

PARLEM, PER COMENÇAR, DEL TEU CURRÍCULUM MUSICAL, DES DELS INICIS...

El naixement de la meva afició musical va esser una mica casual. Quan jo tenia sis anys mon pare me va dir si volia aprendre música, i jo li vaig dir que sí igual que li hagués pogut dir que no. La veritat és que quan vaig adonar-me que m'agradava la música ja havia acabat la carrera de clarinet, quan tenia quinze anys. A aqueixa edat un encara no sap molt bé el que li agrada i el que no.

ON FERES AQUESTS ESTUDIS?

Els vaig fer al meu poble, a Xirivella, a la província de València. Vaig començar a tocar amb la banda, i ho vaig fer amb el requint. Me donaren el requint perquè era tan menut que els dits no me permetien tocar el clarinet. Jo feia el cap viu i, com he dit, als quinze anys havia acabat la carrera. De seguida que la vaig acabar, el meu professor me va dir que necessitava que jo anàs a tocar al Teatre Principal, perquè ell no hi podia anar. En aquell temps el sindicat vertical t'exigia tenir el carnet blanc per poder anar a tocar, sinó no ho podies fer, cosa que va fer que acceleràs la meva formació musical. Això m'obligava a demanar permís al director de l'institut on jo estudiava el batxiller, per poder sortir un poc abans d'hora, a fi de poder anar a tocar al teatre.

QUINES FOREN LES PASSES SEGÜENTS?

La gent de la meva fornada tenguérem moltes dificultats. Eren uns anys en què no sortien places, ni a bandes ni a orquestres, ni tan sols a bandes militars. Tot estava ocupat. Jo amb vint anys, fet el servici militar, vaig trobar-me en la necessitat de començar a guanyar doblers.

I COM COMENÇARES A GUANYAR-NE?

Uns companys em digueren si m'interessava tocar en un grup que ells tenien per València. Naturalment, vaig dir que sí. La cosa és que amb ells hi vaig estar devers nou anys. Després, a l'any 1968 vaig venir a Mallorca amb un grup que es deia "Los Ros".

SI, EL RECORDAM, AQUEST GRUP. AIXÍ QUE JA SOM A L'ILLA.

Ja som a l'illa. D'altres membres d'aquella formació també continuen per Mallorca, encara. Tocàvem a la desapareguda sala "Tagomago", quan venguérem. I aquí, a Mallorca, vaig conèixer la meva dona...

ES MALLORQUINA LA TEVA DONA?

No, és francesa, però aquí ens coneguérem. El fet és que a mi això m'agradava i aquí m'hi trobava bé. Aquí me vaig casar i aquí vaig instal·lar-me. Vaig deixar el grup i vaig tocar amb algunes formacions mallorquines. Més tard vaig passar a la direcció d'orquestra de "Tagomago" i posteriorment a "Tito's". Vaig estar un any amb Llorenç Santamaria, tocant i fent arranjaments. Després de deixar en Llorenç vaig estar tocant mig any a

Alemanya amb un altre grup. Tornat a Mallorca, reférem un grup que ja existia, "Los Bohemios". D'aquí estant em parlaren per anar a tocar a "Es Fogueró". Es tractava d'un treball molt atractiu, fent-me càrrec d'una orquestra amb bin-i-un músics, fent moltes d'orquestracions, vuitantatres en dos anys en vaig fer.

I D'"ES FOGUERO" AL CONSERVATORI...

Sí, un professor me va dir que al Conservatori hi havia vacants de professorat de solfeig. Ni ell ni jo no sabíem ni el que pagaven, però la veritat és que me va embolicar i quan vaig adonar-me ja m'havia presentat a l'examen i havia tret una plaça.

PERÒ TU TAMBÉ ETS COMPOSITOR. PARLA'NS D'AQUEST ASPECTE.

Jo no he estudiat composició, sinó que vaig fer els obligatoris estudis d'harmonia propis de la carrera. Però la meua curiositat natural sempre m'ha duit a observar detingudament el que fan els altres, que també és una bona manera d'aprendre. Agafava una gravació i me dedicava a treure la partitura dels distints instruments. Aquesta pràctica me donà una certa soltesa i una gran afició per la creació. Avui ja puc dir que les composicions que tenc registrades passa del centenar.

I QUE T'AGRADA MÉS? COMPONDRE, DIRIGIR, TOCAR, ENSENYAR?

Jo, abans que cap altra cosa, me consider clarinetista. Aquesta és la meua vocació. Però a la vida no tot són triums. Fa vuit anys vaig opositar a la banda de música de València, en una època en què no havia tocat el clarinet durant els dos anys precedents. Vaig ser tercer, de quinze que ens presentàrem. A les oposicions de la banca municipal de Palma vaig quedar segon, i a les oposicions de l'orquestra "Ciutat de Palma" també me vaig quedar segon. Potser que estigui destinat a ser un clarinetista frustrat. Però no és així, tota vegada que també m'agrada molt compondre, m'agrada molt fer arranja-

ments, m'agrada ensenyar... Potser siguin massa coses per fer-les totes bé i a lo millor es tracta de saber què és el que faig menys malament.

COM VA SORGIR LA POSSIBILITAT D'AGAFAR LA BATUTA QUE DEIXA MESTRE BARTOMEU MASSANET?

Bé, jo ja fa uns quatre anys que vaig

entrat en contacte amb mestre Bartomeu i amb la Banda, a través de Manuel Videgany, amb el qual hem intentat reforçar la formació dels futurs músics locals. Quan se va plantejar el problema que suposava que mestre Tomeu es retiràs, els responsables de la Banda me parlaren de que fos jo qui me'n fes càrrec. Bé, en realitat quasi vaig ser jo qui els va sortir a camí, perquè ells pareixia que tenien un cert temor de fer-me la proposta. Ara, vull que quedi ben clar que jo no veng a retirar a mestre Tomeu, ni molt menys. Jo veng a descarregar-lo de feina i de maldecaps, però ell ha de seguir aquí. Aquesta és una condició que vaig posar. De retirar-lo, res de res, ni en somnis. Per a mestre Tomeu la música és la seva vida, i ha de seguir vinculat a la música mentres pugui. A part de què la seva presència dins la Banda no ha de ser ociosa, sinó activa. El temps ja ens dirà si aquesta fórmula és encertada o no. Jo esper que sí.

COM TROBARES EL PANORAMA DE LA BANDA, FA QUATRE ANYS, I COM EL VEUS AVUI?

Bé, fa quatre anys hi havia cinc clarinets i avui ja són quinze o setze, dels quals n'hi ha cin o sis que s'han d'examinar de tercer. Quant a saxofons, Cati Ribot ja s'ha examinat de tercer, molt bé per cert, i Sebastià Moll, a qui jo vaig posar el saxo a la boca, ara també ja fa tercer. Tot això és molt estimulant i t'encoratja. A més, a l'hora de plantejar-me la direcció de la Banda, sé que m'enfront, en part, a un producte del que jo en sóc responsable, a uns elements que conec. Aquest coneixement, evidentment, facilita la meua tasca i la compenetració. Això és el que també ha fet mestre Tomeu, i el que es

fa a València. El director comença a treballar amb els educands, formant els músics que un dia haurà de dirigir. Així és com a mi m'agrada treballar.

I PEL QUE FA ALS "VETERANS", A AQUELLS MÚSICS JA FORMATS, QUÈ ENS POTS DIR? I JA NO ENS REFERIM SOLAMENT A L'ASPECTE MUSICAL, SINO TAMBÉ A L'HUMÀ. T'HAS SENTIT BEN ACOLLIT?

Jo crec que aspirar a la perfecció és una utopia. Els humans no som perfectes, i això té un reflexe en les nostres relacions. Segurament a alguns els hauré caigut molt més, a uns altres simplement bé, i a d'altres potser regular; malament esper que no hi hagi caigut a ningú. Aquesta és la meva aspiració. El meu balanç té caràcter positiu. Jo sé que la meva forma de treballar és massa agressiva, massa exigent, jo sempre pens que tot és possible i fàcil, i a vegades els altres no ho veuen així. Fins ara he tengut molta sort perquè m'han suportat molt bé i hem deixat les bromes, que també m'agraden, per a després dels assaigs.

COM VEUS EL FUTUR D'AQUESTA HISTÒRIA?

Des del punt de vista tècnic veig un perill, a aquesta Banda i a moltes d'altres de l'Illa, i és la manca d'instruments greus. Hem de considerar que als professionals d'aquests instruments se'ls promociona

ben poc. A un al·lot li demanes què vol estudiar i tot d'una et diu trompeta, guitarra o bateria, fins i tot clarinet, però cap et dirà que vol tocar la tuba. Els al·lots volen tocar aquells instruments que creuen que fa més bonic. I així estam. El problema existeix, però jo esper que convencerem qualcú perquè s'hi aferri a un baix. A la banda municipal de Palma ara s'han fet proves per a tuba i han hagut de venir músics de València, perquè aquí no n'hi ha.

SI MIRES AL DARRERA, QUÈ CREUS? QUE LA MÚSICA T'HA DONAT MÉS A TU O TU A LA MÚSICA?

Indiscutiblement, la música m'ha donat molt més a mi que no jo a ella. Jo tenc una gran sort, i és que estic vivint de la professió que més m'agrada. Si m'oferien una altra feina, encara que estigués molt més ben retribuida, no canviaria per res. A més, quan una cosa t'agrada com a mi m'agrada la música, no planys les hores ni res del que fas te pareix un sacrifici.

Esperem que aquest esperit que anima n'Enric Pastor el sapi transmetre a la Banda de Música de Capdepera. Un cabal tan gran d'entusiasme -i també de coneixements musicals, evidentment- ha de constituir un estímul per a tots els músics que ara dirigeix. Així ho desitjam.

ESPORTS

Si en cròniques anteriors deia que la cosa del futbol, concretament pel que fa a l'equip de Preferent, estava malament, ara m'atrevesc a dir que està pitjor, o fins i tot sense remei.

Ja som els segons... per la coa, a sols dos punts del darrer classificat. Se segueixen perdent partits com si res. L'any passat passàvem pena de perdre la categoria i l'equip quedà en sisena posició. Enguany confiàvem que la cosa encara aniria millor i que no es passaria cap dificultat. La meua opinió, i això ho dic quan encara falten desset partits per jugar, l'Escolar ja és de Primera Regional.

Qui en té la culpa de tot això? Vegem algunes opinions que he recollit al respecte:

- Podria ser degut a la quantitat de baixes de jugadors de la plantilla de l'any passat. Recordem: Riutort, Fernández, Joan Lluís Nadal, Corraliza, i ara Martí. La manca d'aquests jugadors ha minvat el potencial de l'equip, efectivament, però s'han arribat a tenir dos positius amb l'equip actual.

- Podria s'hauria de considerar la gran quantitat de lesions que ha sofert l'equip, fent que diumenge rera diumenge no s'hagi pogut comptar amb els mateixos jugadors.

- Es pot donar també la culpa a l'entrenador, ja que tàcticament no ha sabut dirigir l'equip i d'ell no n'ha tret tot el rendiment que se'n podia treure.

- La causa seria una mescla de tots els factors anteriors, conduint tots plegats a

la fatal marxa de l'equip.

Segons opin jo, la causa seria una suma del que se ha dit, efectivament, però quan s'hi podia posar remei no es va fer. Ja després del primer partit, contra l'Esporles, se va donar la veu d'alarma però ningú la va escoltar. I d'això en faig responsable al president, per no haver-se sabut imposar quan era hora de fer-ho. Algun dia ens haurà d'explicar tot el que succeí.

Però no tot són males notícies, ja que els juvenils s'han recuperat de tal manera que han passat de tenir sis negatius o no tenir-ne cap. Crec que en Guillem Danús i els seus al·lots han posat tot el que s'havia de posar en el camp i estan treguent la temporada endavant, al menys per ara.

Els que sí marxen vent en popa i van a més cada dia són els integrants del Club de Judo Renshinkan, dirigits amb un cent per cent d'encert per Pep Mascaró. La seva darrera gesta ha estat aconseguir el Campionat de Balears Sub-15 per equips. Una vegada més, des de la d'aquesta modesta pàgina vull reiterar la meua enhorabona. I ara a esperar el pròxim èxit que, ben segur, aconseguiran aquests bons esportistes.

Feliç any nou.

L'ESPERANÇA

LA MARE DE DÉU DE L'ESPERANCA (SEGLE XVI)

La festa de la Mare de Déu de l'Esperança conserva tot l'encant de la festa arrelada i tradicional; una tradició secular plena de ressonàncies històriques: el Castell, la Verge, les lluites per la supervivència. Una vegada a l'any, el devuit de desembre, aquests símbols culturals recobren sentit i ens retrobam amb la nostra història.

La devoció a la Verge és molt antiga. Fou introduïda pels catalans quan el Rei Jaume I conquerí l'Illa. Aleshores, a Catalunya la devoció a la Verge estava ben arrelada i aquella gent aventurera vengué acompanyada d'algunes imatges de la Mare de Déu. Tan és així que a Mallorca encara conservam alguna d'aquelles talles de caire romànic, com és la de la Mare de Déu de Sant Salvador d'Artà. Documents de finals de segle XIII ens parlen d'una Santa Maria del Cap de la Pedra (1).

La particular devoció a Nostra Senyora de l'Esperança no arrelà a l'Illa fins a mitjan segle XV. "A l'any 1433, el bisbe Gil Sanxo Muñoz, per la seva particular devoció a la Verge Santíssima i a l'Encarnació, va prescriure que a la Seu de Mallorca es celebràs la Festa de l'Expectació del Part, festa que a Mallorca adoptà el nom de Nostra Senyora de l'Esperança. Poc temps després, a l'any 1451, el Gremi de Teixidors de Lli escollia Nostra Senyora de l'Esperança per Patrona i Advocada i li aixecava una capella a l'església del Sant Esperit dels Pares Trinitaris a Palma. Fou el primer nucli de devoció a Ntra. Sra. de l'Esperança a Mallorca". (2)

Fins a la segona meitat del segle XVI, durant el bisbat de Diego de Arnedo (1561-1572), no apareixen noves capelles, confraries o altars dedicats a l'Esperança. Durant quasi un segle, aquesta devoció romangué establitzada i després, en un curt període de temps i sostinguda pel Gremi de Teixidors, la trobam a nombroses capelles i confraries de l'Illa, concretament a Lluçmajor, Manacor, Inca, Sa Pobla, Sóller, Selva i al Santuari de Sant Salvador d'Artà des de l'any 1576 (3). Cal pensar, doncs, que en aquells moments se donaren unes circumstàncies històriques prou favorables que provocaren una revitalització de les inquietuds religioses del Gremi i de tota la societat.

Aquest ferment revitalitzador fou el llarg i fecund Concili de Trento (1545-1572), un sínodo que possibilità la renovació de la jerarquia eclesiàstica i la recuperació de l'actua militància catòlica. El concili fou convocat per impulsar una Contrareforma catòlica enfront de la Reforma protestant, i permeté, entre d'altres efectes, la renovació de la pedagogia religiosa, és a dir, de la manera d'informar i de transmetre el missatge i el sentiment religiós. Així, mentre que els protestants prescindien de les imatges i accentuaven la lectura i la meditació de la paraula bíblica, els catòlics prohibiren les lectures bíbliques

i intensificaren la utilització de la representació visual: imatges, sermons, quadres, dibuixos, teatre, això és, els "mass-media" d'aquell temps, mitjançant els quals comunicaven i transmetien el missatge religiós entre el poble analfabet (4).

A les Illes, aquest ferment revitalitzador va caure en terra abonada. Llavors l'illenc patia el desassossec del perill constant i de la misèria que provocaven els atacs dels

D usapte dia de sant agusti ay rbuy: de agost ol ay: ay: ay: ay: ay: ay: ay: los cofos e ossa de aquelles per bones qui cen states sote rates per ta lo tel d'illuy foren solemnament abnyssa conventual eton fermo tradades enra agos dos pilars de la Seu per oronacio de la honorables vicaris de renet seior bisha e curato de mallorques :

La Verge de l'Empar protegeix amb el seu mantell tota la Cristiandat. Post pintada per Miguel de Alcañiz (Capella del Puig de Pollença; segle XV). Aquest quadre reflexa admirablement la idea de protecció i de defensa i s'identifica amb el que representava la imatge de la Mare de Déu de l'Esperança per als gabellins d'aquell temps. Tan sols hi ha una diferència: el símbol del mantell ha estat substituït per una realitat: el Castell.

infidels, de la morisma. No feia gaire anys que l'arraval de Capdepera havia estat assaltat i despoblat pels infidels i, per tant, els habitants del Castell o la major part d'ells intentaren d'anar-se'n del Castell, com a lloc perillósíssim, d'on amenaçava la dissipació, la ruïna i la despoblació". (5)

A rel de la batalla de Lepanto, l'any 1571, s'estengué per tota la Cristiandat una onada de devoció a la Mare de Déu del Rosari, del Roser entre els illencs (6). Una mostra eloqüent de la gran devoció que en aquells moments hi havia a la Mare de Déu és que a un lloc tan llunyà i pobre com era el Castell de Capdepera, cinc anys després de l'esmentada batalla, ja hi trobam un altar dedicat a Nostra Senyora del Roser (7).

Enmig d'aquelles circumstàncies històriques augmentà la devoció a la Mare de Déu de l'Esperança. Si a l'any 1576 era el poble d'Artà que li dedicava un altar, anys després, afinals de segle, ho feia el poble de Capdepera (8). A l'any 1601, Antoni Cursach deixava una quantitat a "Nostra Senyora Sperança". A l'any 1632, l'honorable Miquel Ferrer "Xeix" deixava mitja quarterada a la Confraria de Sant Joan i mitja més a la Confraria de Nostra Senyora Esperança. (9)

A l'inventari que acompanya l'acta de la visita del bisbe Pere l'Alagó, de l'any 1686, diu textualment: "Primo se ha trobat en lo altar major un retaule ab les figures de nostra Senyora de Esperança ab lo Niño Jesus, St. Joseph i St. Antoni de Viana, tots de bulto... Item cinc vestits de dita N^a Sra. de Esperança de diversos colors" (10). El fet de que la imatge de la Mare de Déu estigués en el retaule de l'altar major ens demostra la forta devoció i arrelament que ja tenia entre els gabellins. La referència als nombrosos vestits és una dada també prou significativa.

La nostra Verge, segons la cita esmentada, duia el Nin Jesús en braços. El pare Gaspar Munar observà el detall i li cridà molt l'atenció ja que en aquell temps la imatge de l'Esperança era representada sense el Nin Jesús i amb un sol damunt el seu ventre, és a dir, semblant a la que aleshores és venerada dins l'esglesia del Castell.

Les devocions s'adapten a les canviants circumstàncies històriques i amb el temps cobren nous sentits. En aquell segle, la Mare de Déu de l'Esperança simbolitzava la virtut de l'esperança i el seu cos anava cobert per un vestit i un mantell, però en altre temps el seu sentit originari no era aquest sinó l'estat de bona esperança. A finals de l'Edat Mitja, que és el que ens interessa, la figura de Maria transmetia la idea de protecció, d'ampar; d'aquí que els seus noms fossin Verge de la Mercè, això és de la Misericòrdia, Verge de l'Ampar, Verge de Gràcia, Verge de l'Esperança...

Al segle XVI, el Gremi de Teixidors d'Artà era molt nombrós. Segurament, a Capdepera passava el mateix i els seus membres, que tenien l'Esperança per patrona i advocada, foren els qui introduïren la seva devoció en el poble i després la mantengueren. Tots els mesos li dedicaven una festa durant la qual li feien ofrenes i la treien en processó, tota enjoiada, pels carrers del Castell (11).

En les Ordenacions i Capítols del Gremi de Teixidors s'especificava com era la festa que tots els anys, el devuit de desembre, dedicaven a la seva patrona. A la vigília hi havia unes solemnes completes on se cantava la Salve

Actual imatge de la Mare de Déu de l'Esperança. L'antiga imatge era de vestir i no tenia cos, sinó tan sol el cap i les mans. A l'any 966, l'escultor madrileny José Rodríguez va ajustar aquest element a una talla d'estil gòtic.

Imatge de la Mare de Déu de Sant Salvador d'Artà al segle XV.

i una nadala; a vegades hi havia festers i també pólvora. El dia de la festa se celebrava ofici major amb sermó (12).

Quan desaparegueren els gremis, al llarg del segle XIX, la devoció a la Mare de Déu de l'Esperança se va perdre. Tan sols Capdepera ha seguit constant a la cita històrica i conserva aquesta festa mariana tan antiga i, també, tan nostra.

PEP TERRASSA

- (1) "Manejo de notas históricas". Melchor Llull, Prevere. Artà, 1950.
- (2) "Santuario de Ntra. Sra. de la Esperança". Gaspar Munar, M. SS.CC. Palma, 1967.
- (3) Idem.
- (4) José María Valverde. "Vida y muerte de las ideas. Pequeña historia del pensamiento occidental". Ed. Planeta, 1980.
- (5) Mn. Antoni Gili. Sermó de l'Esperança de l'any 1983. "Cap Vermell", núm. 37.
- (6) Gabriel Llopart. "Diario de Mallorca", 29.11.89.
- (7) Gaspar Munar. Idem.
- (8) Mn. Antoni Gili. Referències orals de documents encara no publicats.
- (9) Idem. Sermó de l'Esperança.
- (10) Gaspar Munar. Idem.
- (11) Mn. Melchor Llull. Idem.
- (12) Gaspar Munar. Idem.

Gavadals de tendresa

CINQUE

Li havies promès a la còmtesa que la visitaries a la tarda. I després de passar-te el matí dormint com un tronc no en tenies cap gana de fer aquella visita. T'aixecares tard. Havies passat la nit escrivint, a la terrassa. La xafogor del teu petit estudi esdevingué insuportable. La nit fou calenta i encalmada, sufocant. I se te va ocórrer d'instal·lar-te al terrat, a la fresca. I t'agrada, eh, Carles?, l'altura. Al peu del Castell, al barri antic, hi tenies la casa, i als teus peus el poble dormia. T'arribaven els seus bàtecs. De sempre t'has quedat embadalit davant la grandiositat d'un paisatge, no et canses mai de copsar-ne la bellesa, els matisos, les variants tonals... I aquella nit no podia ser menys. T'engrescaves en la contemplació. M'es que veure'l, el poble, l'intuïes per les clapes de llum dels carrers. I la renglera de faroles de la carretera del port semblava una llarga cua de llum. Els cotxes, enfollits per la pressa, retxaven la fosca amb blancs i vermells. Cala Rajada era un eixam de puntets lluminosos. I el far, llunyà, giravoltava, escopint llumades acompassades i simètriques. La lluna, l'embruixadora de la nit, engolia estels al seu

pas. Tu, encisat per la mansa solitud de la nit, no podies, o no sabies, concentrar-te en l'escriptura. Sempre t'ha costat de trobar el punt de concentració necessària per enllestir la feina. Fumaves contínuament. I beviess. També, confessa-ho, t'agrada el wiki, sobretot des del divorci. Et sembla un bon al·licient contra les mossegades de la soledat.

A la fi anares per feina. Havies començat la nova novel·la. El pensament, estimulat per l'alcohol, et bullia amb efervescència en una barreja d'idees enconrades, contradictòries. I començares el relat de l'encontre amb Teodor. El gin-tònic, l'atreviment de la mà escrivint calentures sobre la teva cuixa, el passeig dind la nit, la confiança sota els tamarells, els ulls negres i fondos com dos avencs... I per damunt tot, la impressió que et produí la capacitat de tendresa del jove desconegut. Tot fou ràpid i senzill. Pensares que ambdós estàveu units feia temps per una mena de telepatia, per un fenomen esdevingut fora de l'abast dels sentits. T'enllepolires amb la idea de que estàveu predestinats a encarnar-vos i, en la conjunció d'aquell moment, us vessàreu mútament els vostres gavadals de tendresa.

Des d'aleshores -veritat, Carles?- et preguntes si serà possible la relació sense el llaç de la sang. Li donares voltes i més voltes a la pregunta, aquella nit. Era gairebé dolorós no trobar-hi una resposta. Et senties perdut, desorientat. Et colpia amb força la necessitat d'estimar. I feres memòria dels teus quinze anys de matrimoni, de la fretura d'un fill, En tengueres, en tenguéreu els dos, de necessitat d'un fill. No fou possible. Els metges us donaren raons científiques per explicar-vos la impossibilitat. Raons fredes, eixutes, que solament ajudaren a fer més punyent la vostra angoixa. Després passà el que passà. I, malgrat tot, la curolla del fill seguia latent als fondals del teu ésser. Tenir un fill! Per estimar-lo, per cuidar-lo, per conduir-lo, passa a passa, cap al viure de cada dia. Per protegir la seva infantesa fràgil i indefensa, per acaronar-lo amb afany. Tenir-lo al costat, veure'l créixer com a tanyada de la pròpia soca. Avesar-lo a tu i aveyar-te a ell, com a un tros del propi ésser. Però ara penses que és diferent. I ho és, Carles. Trobar-te de sobte amb un fill de vint-i-un anys ha de ser veritablement inquietant. Se necessitarà un període d'entrenament. I una voluntat ferrenya d'adaptació. Viure junts un aprenentatge difícil. Una renúncia constant d'un mateix a favor de l'altre. Allisar grops, arrodonir caires perquè la convivència perdi les arestes agressives. Patir l'experiència de copsar els batecs de l'altre dins l'enrampament de l'aire. Vetllar la voga subtil de les vostres petjades.

Per altre costat, Carles, et preocupa en Teo. Com podrà recobrar l'estel que ell mateix, un dia, deixà que es fes escapol? Ell tampoc no tengué l'oportunitat d'estimar un pare. Solament estimà una paraula i un retrat. Ha viscut l'espera i el desengany. I el rancor. Ha après, això sí, a estimar els homes d'una altra manera, però desconeix el que és l'amor filial. Vessares tots els interrogants sobre les tecles, aquella nit. I els pensaments es feren paraules escrites que, com a papallones de llum, volaren sobre els folis. Serà possible la convivència com a pare i fill?

Caldrà provar i encobeir la càrrega electritzant del desafiament.

Encengueres un cigarret. Amb el tassó en la mà, dret vora la balustrada, escampares l'esguard sobre el paisatge de fosca. La lluna, sempre hi ha la lluna a les teves nits de vetlla, atapeïda d'estels, cercava colgar-se rera el Puig del Pare. El rellotge de l'església amartellà cinc vegades la campana i la nit s'omplí de ressonàncies. El far seguia fent l'ullet al paisatge. De cop t'entraren ganades d'un cafè amb llet calent. Decidires anar al cafè de Ca'n Patilla. Era com una llepolia assaborir el gust agre dolç de l'ensaimada acabada de treure del forn.

Li prometeres a la comtessa de visitar-la aquella tarda. Mirares el rellotge. Encara era prest. Hi aniries sobre les set. O no hi aniries, al xalet? Per què anar-hi? Tota la curolla de la visita era per desllorigar el misteri de Teodor. Però ara ell vendria, t'ho

havia dit, a explicar-te tot l'entrellat. Per què, doncs, la visita? "Sí -et digueres-hi aniré". Per curiositat. Simplement per curiositat. Per una curiositat morbosa, potser. Aquells dies havies sentit parlar massa del xalet i de la comtessa, de les seves disbauxes i de les seves facècies. I dels seus diners. Tantes xerrades llepissoses t'havien embolicat dins uns filats i ara senties la temptació d'escodrinyar-ho.

Et ficares al bany. Sota el broll de la dutxa, mentre l'aigua et cobria la nuesa, el pensament et volà altra vegada cap a Teodor.

És difícil, Carles, treure's del damunt les curolles que portam aferrades. Ens afloren sempre en els moments menys adequats, més sospitosos. I encara aquella pregunta, aquella pregunta que t'havies fet altres vegades, et rebotà dins el cervell, t'accel·lerà els batecs i t'enrampà l'espina. La rebutjaves, la pregunta. Per uns moments deixares el cervell en blanc. Cercares tresqueres que et portassin a tenasses oblidades. Però, tanmateix, totes les esquelles repicaven el mateix so, tots els viaranys et portaven al mateix punt, per tots els esvorancs aguaitava el mateix temor, totes les fibres et vessunyaven la pregunta: Com en sortiries davant la possibilitat de que en Teo et demanàs un dia per estimar-te com ell havia après a estimar els homes, amb tot el cos?

Ai, Carles, quantes sorpreses ens guarda la vida! Sortires una nit a la recerca d'un ambient per a la teva novel·la i et trobares amb uns personatges més plens de vida que no els que tu havies imaginat. Els canviaves amb els teus i ara et resulta que t'han embolicat de tal manera que ets tu el personatge central del teu relat. Sense escapatori, vius l'aventura menys imaginativa de totes, però més real, més dolorosament real, perquè la vius dins la pròpia carn, no escrita a un llibre.

Un personatge de novel·la, per voluntat de l'autor, pot assabentar-se de l'avenir, però en la realitat una i senzilla del viure de cada dia no ens està permès desllorigar el futur fins que es fa present, amb totes les conseqüències. Només de la fi en tenim la seguretat. Així que, Carles, la teva pregunta no tindrà resposta fins en el moment oportú quan el destí t'enfronti, cara a cara, amb el límit de la situació, quan a la teva història i a la teva novel·la els personatges reals i els de ficció prenguin un sol cos. Llavors si que es desclourà el misteri.

Mentres tant pots dutxar-te tranquil, gaudint de la frescor de l'aigua que et renta el cansament i les idees febroses i retorçudes.

I a mitja tarda, quan el sol començava la davallada i la calor es feia més intensa, vestit amb un indument desenfadat i esportiu, per bé que seriós, agafares el cotxe i enfilares la carretera de Sa Font de Sa Cala, camí de Els Provençals, on estava ubicat el xalet de la comtessa. En arribar-hi, baixares del cotxe i premeres el botó del timbre. Esperares un instant. La porta s'obrí. Et donà la benvinguda l'home del nas xafat.

- Vostè dirà, senyor.

A tu, Carles, et semblà un mal averany la presència del boxador rera la porta de la comtessa. Quedares una mica atordit, com si haguessis rebut un mal cop.

- Sí... miri... aquest matí he quedat amb la senyora Roswitha...

- La senyora ha sortit de viatge.

- Però ella... avui...

- Ha hagut de marxar inesperadament. Això li passa sovint. Es veu que vostè no coneix la senyora.

- Sap quan tornarà?

- La senyora és imprevisible, senyor. Amb ella no se sap mai. Pot esser demà mateix o d'aquí a dues setmanes. Desitja alguna cosa més, senyor?

- Sí. Vull parlar amb Teodor.

- Jo d'aquest bergant no en sé res, senyor. Passi al jardí i Toni li donarà explicacions.

I, com t'havia indicat, passares a l'ample jardí, conduït per l'home del nas xafat.

- S'assegui. Avisaré a Toni.

I quedares al jardí, assegut a una butaca de vimet pintada de blanc. Tot ho era blanc, al jardí, menys els pins d'una verdor esponerosa i els geranis multicolors i les hortènsies de grans poms rosats i les sàlvies d'un vermell insultant. Retallats sobre la blavor del mar, entre la fronda, hi havia una renglera de figures apol·línies en marbre blanc. L'harmonia del conjunt resultava encisadora.

- Teodor ha sortit, senyor. M'ha dit que anava a visitar un mic i que possiblement no tornaria. Ho sent molt. Si jo el puc servir...

- No, no, gràcies.

- Seguesc amb la seguretat que el conec a vostè. No sé de què ni d'on, però... M'ha dit que era del poble, no?

- Sí.

- Jo sóc de Ciutat.

- Hi he viscut molts d'anys a Ciutat.

- Serà d'allà que el conec.

- Possiblement. Perdoni, però he de marxar.

- L'acompany.

Toni t'acompanyà fins al portal. Us acomiadàreu i et ficares en el cotxe. Anares a casa. Assegut al portal, Teodor t'esperava.

Era l'hora en què la tarda declina cap a l'ocàs. El sol, velat per boires xalocoses, era un disc taronjat, refulgent, amorrat a la serralada de Sos Sastres, escampant una vermellor moradada per tot arreu. Les murades del Castell rebotien aquella llum il·lusòria del ponent i semblaven cobrar vida i enlairar-se més majestuoses i encisadores que mai sobre la verdor blavenca de l'arbreda. El carrer Fondo s'omplia d'ombres. El Puig Ceguer, retallat sobre el mar emblavit, rebia, al capdamunt, les darreres glopades de sol. I el far feia els primers parpellejos de llum, tènues, gairebé invisibles dins la lluminositat de l'horabaixa. Tot el paisatge surava embuixat per l'hora màgica del comiat. La fosca, temorencia, es resistia a engolir tanta llum i venia de puntes, sigil·losament, d'amagat, com un lladre.

Li allargares la mà. Ell, amb una rauxa d'estimera, t'abraçà.

Entràreu a casa. Pujàreu l'escala i us acomodàreu a l' ampla sala, de sòtil baix i de bigam retorçut. Era on, en temps passat, els avis emmagatzemaven la palla després de

la batuda. Tu la convertires en sala. Conservares les bigues de cimals d'olivera i les parets de pedra maressosa. La decorares amb senzillesa i, des del divorci, no sols et serveix de sala, sinó també de dormitori i fins i tot de menjador.

- Aquí és on vius?

Teodor ho mirava tot amb curiositat, amb amorosa curiositat.

- Sí, aquesta sala i l'estudi són gairebé tot el meu món.

- M'agrada. És acollidora. I calenta. Simpàtica. Hi batega quelcom de tu mateix. La sala i tu traspua el mateix sentiment de sobrietat i senzillesa. Aquestes parets de pedra vella, colrades d'anys, nues, llimades per l'ús, donen un aire de solidesa, de primitivisme, d'austeritat espiritual. No crec que pogués imaginar-te dins un altre marc.

- Era la casa dels meus avis.

- M'ho suposava. Hi sura dins l'aire una certa tebiesa ancestral, com si els avantpassats custodiassin el teu viure. A mi no m'agrada aquestes edificacions modernes, impersonals i fredes, fredes de tota fredor. Preferesc aquesta, sentir dins l'enrampada de l'aire el bategar de la història.

Tu preparaves dos wisquis. Teodor, mentre et parlava, anava tafanejant: un quadre, una figura, un llibre, un cendrer, un retrat...

- Ets casat, Carles?

- Sí.

- És la teva dona?

- Era, la meva dona.

- Ha mort?

- No. Sóc divorciat.

- Divorciat? Això si que no m'ho esperava.

- Per què?

- No ho sé. Esperava que em diguessis que eres fadrí, o casat, o viu, però mai divorciat. Era bella la teva dona. Aquí té un no sé què d'intel·ligent.

- Ho era. Ho és encara. Pren, el teu tassó. Asseu-te on més t'agradi.

- On t'asseus, tu?

- Tenc el costum d'asseure al catre. Em serveix de butaca i de llit. Hi estic poc aquí. Quasi sempre estic a l'estudi. Solament hi veng, a la sala, per jeure i per escoltar música. Vols que en posi, de música?

- Sí.

- Què t'agradaria escoltar?

- Jo no hi entenc, Carles. Vull que posis la que a tu t'agrada. Vull avesar-me a tu i a les teves coses.

- Jo sóc poc donat a la música, però m'agrada aquella que m'ajuda a pensar, a concentrar-me.

Anares a l'aparell a posar un disc. Sonaren les primeres notes.

- Per què et casares, Carles?

- Mira, estàvem enamorats, volíem viure junts, fundar una família, tenir fills... I jo què sé! Per tot això que impulsa les persones a casar-se.

- Jo crec que no em casaré mai.

- Encara ets jove. Un dia pots enamorar-te...

- No, Carles, no ens enganyem. Estic tudat per al matrimoni. Vaig tudar-me quan encara era un infant. Però parlem de tu. Si estaves enamorat, per què el divorci?

- Què importa, ja?

- A mi sí que m'importa. El passat conforma el present. Sense ell estaríem buits. Tu m'ho digueres.

- El nostre matrimoni sofrí, amb els anys, un llarg procés de destrucció. I no perquè hagués mort l'estimació. Encara ens estimam. Ni tampoc per pèrdua de respecte mutu. No. Fou quelcom molt complex, complicat.

- Èreu joves quan us casàreu?

- Jo tenia vint-i-set anys i ella vint-i-cinc. No érem uns nins i, malgrat l'edat, arribàrem verjos al matrimoni. Això, que avui sembla impossible, era normal aleshores. Eren uns altres temps. Hi ha qui diu que llavors hi havia més respecte. Jo crec que el que hi havia era més ignorància i, sobretot, més por. Ens tenien esporuguits amb els pecats. El sexe era una maledicció que portàvem des d'Adam. Cinc anys de relacions, purament espirituals, ens ompliren el cos d'endarrers i frustracions. Sexualment érem uns reprimits, com a castrats. Després de les benediccions i el contracte, el sexe seguia essent un pecat. Solem podíem emprar-lo per a la reproducció. Ens costà molt de temps espolsar-nos les pruagues d'una educació castrant i corrosiva. I, a pesar de l'estretor de la moral imperant, fórem feliços. Passaren uns anys. Els dos teníem necessitat d'un fill. El desitjàvem força, però el fill no venia. L'espera ens creava complexos d'eixorquia, d'esterilitat. Ens omplia de temors, de soledat. Ens preguntàvem quin dels dos portava la llavor infecunda. Per fi ens férem visitar per un metge. Els dos resultàrem aptes per procrear. Però malgrat un llarg tractament seguíem igual. Visitàrem més especialistes.

El diagnòstic era sempre el mateix: els dos érem aptes. Passaren més anys. Per fi, un metge jove ens digué que sí, que els dos servíem, que no hi havia signes d'eixorquia en cap dels dos, però per separat. Érem antagònics i les nostres sangs no casarien mai. Fou un cop brutal que ens omplí d'angoixa. I començàrem la tasca de viure junts, sense esperança, el viacrucis de la nostra soledat, condemnats per sempre a l'eixorquia, a l'esterilitat...

Teodor no havia tocat el wiski. No havia fet, durant el teu relat, més que mirar-te, amb aquella mirada seva tan plena de tendresa, commogut per la teva dissort. Els ulls li guspijaven. Per fer més patent el seu sentiment te va estrènyer una mà entre les seves.

- Què mal repartit està el món, Carles. El teu drama fou no tenir fills, el de ma mare fou tenir-ne quatre que cabien davall un garbell.

Estàveu quasi a les fosques. Encengueres aquell llum, velat pel pergami d'una pantalla. La música posava sentiment a la confiança. Per la finestra oberta al ponent entrava el darrer sospir de la tarda. Beguéreu.

- Què lluny em queda tot, Teo. Vivim sobre els esboses borrosos del que hem estat. Amb el projecte de l'home nou que ara volem ser anam esborrant, successivament, cada del que fórem.

Teo et seguia mirant, ara un poc llunyà, com si no copsàs el significat de les teves paraules. O potser es preguntava si era possible esborrar el passat només amb el desig d'un canvi.

- Brindem pel futur, Teo.

- Pel futur, Carles.

Alçàreu les copes pel futur que miràveu amb els ulls de l'esperança. I que tanmateix, Carles, avui ja és passat. Un passat que és solament destrucció. I silenci. Perquè ja no pots recuperar els sospirs, els bramuls o els batecs. Ni els gemecs. Solament et queda, enganxat als llavis, el regust salobros del seu cos nuu, quan el cobries amb un sudari de besades. I de llàgrimes. I de recances.

Ets un producte cultural, Carles. Una esponja receptora de totes les castracions d'una educació equivocada. Encara la portes, l'esponja, amarada de totes les pruagues. No n'has esborrat ni un d'aquells esboses del que vares ser. Tots els teus projectes d'home nou, d'home alliberat, d'home que està per damunt de tots els tabús, no són altra cosa que una màscara per amagar el puritanisme moribós que no pots sostreure't del damunt.

Però no precipitem els aconeixements. Aleshores tot era futur i confiança en els dies.

- Dormiràs aquí, anit?

- Tu ho vols?

- Ho vull.

- Doncs jo també.

- Ho vols realment o només perquè ho vull jo?

- Per ambdues raons, Carles. Jo ho desig. I no sé com agrair-te que per primera vegada en la meua vida me senti protegit i segur a un lloc determinat, sense la por de ser botí d'algú.

Pobre Teodor! Pur i innocent Teodor!

Imatges

